

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЮЗВА Руслана Павлівна

УДК: 657.05: 663.5

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ СПИРТОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Тернопіль – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
Олійник Василь Михайлович,
Тернопільський інститут агропромислового виробництва,
директор

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Сук Леонід Кіндратович,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту

кандидат економічних наук, доцент
Коцупатрий Михайло Миколайович,
ДВНЗ “Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана”,
завідувач кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК

Захист відбудеться 8 квітня 2011 р. о 11⁰⁰ годині на
засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.03 Тернопільського
національного економічного університету за адресою: 46020, м. Тернопіль,
вул. Львівська, 11-а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського
національного економічного університету за адресою: 46020, м. Тернопіль,
вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий 3 березня 2011 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
к. е. н., доцент

М. П. Шаварина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проблема ефективності спиртового виробництва була і залишається актуальною, а її розв'язання є першочерговим для підприємств галузі.

Запорукою виходу їх зі складної економічної ситуації є науково-обґрунтована система забезпечення управління інформацією, що задовольняла б потреби менеджерів різних рівнів ієрархії в своєчасних, точних, корисних даних, реагуючи на зміни внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Дослідження доводять: роль бухгалтерського обліку в сучасній системі управління невинновдано звужена, що зумовлено обмеженням запитів до обліку галузевого управління, фетишизацією податкових і статистичних вимог, незатребуваністю повного відображення господарської діяльності в частині обліку виробничої діяльності. Низька оперативність, непрозорість і неналежна структуризація облікових даних, отриманих на основі традиційних методик, а також відсутність комплексного механізму їхнього аналітичного опрацювання визначають важливість удосконалення інформаційної системи управління.

У зв'язку з цим зростає необхідність у теоретичних розробках із інструментарію економічного врегулювання і практичних методик обліково-аналітичних процесів формування інформації для потреб менеджменту.

Питанням визначення місця і ролі бухгалтерського обліку й аналізу в системі управління підприємством присвячені наукові розробки вітчизняних і зарубіжних вчених, таких, як: Ф. Ф. Бутинець, М. А. Вахрушина, С. Ф. Голов, К. Друрі, З. В. Задорожний, Т. П. Карпова, Н. П. Кондратов, М. М. Коцупатрий, Я. Д. Крупка, Ю. А. Мішин, Л. В. Нападовська, Б. Нідлз, В. М. Олійник, В. Ф. Палій, М. С. Пушкар, Я. В. Соколов, В. В. Сопко, Л. К. Сук, Т. Стоун, І. Д. Фаріон, Дж. Фостер, П. Я. Хомин, Ч. Т. Хорнгрен, А. Д. Шеремет та інші.

Разом із тим в економічній літературі недостатньо робіт, що відображають особливості обліку й аналізу на підприємствах спиртової промисловості. Хоча окремі питання обліку діяльності спиртозаводів висвітлені у працях О. Б. Бутнік-Сіверського, П. Н. Денчука, В. П. Пальчука, Г. Г. Осадчої, Л. М. Чернелевського, водночас у них здебільшого розкриті питання, пов'язані з калькулюванням собівартості продукції. Таким чином, проблема належного обліково-аналітичного забезпечення управління на підприємствах спиртової галузі не набула вичерпного розв'язання, тому є актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до наукової тематики Тернопільського національного економічного університету “Вдосконалення методології обліку, аналізу та аудиту на сільськогосподарських підприємствах з різними формами власності” (державний реєстраційний номер 0105U000859) та “Дослідження і розробка теорії, методології, технології та організації обліку, аналізу і аудиту активів, зобов'язань та господарських процесів у підприємствах, закладах” (державний реєстраційний номер 0106U012532). У

межах цих тем автором розроблено рекомендації щодо удосконалення систем бухгалтерського обліку й аналізу для забезпечення потреб управління.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в узагальненні теоретичних основ систем обліку й аналізу, розробленні нових методичних підходів до формування економічної інформації і практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основною діяльністю підприємств спиртової галузі.

Досягнення мети зумовило вирішення таких основних завдань:

- дослідити теоретичні основи обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємств;
- встановити відповідність діючих форм первинних документів із обліку виробництва спирту й спиртових продуктів сучасним умовам, специфіці діяльності спиртозаводів і внести пропозиції стосовно їхнього вдосконалення;
- означити напрями вдосконалення організаційного забезпечення бухгалтерського обліку шляхом розроблення комплексного графіка документообігу спиртових підприємств;
- удосконалити форми внутрішньогосподарської звітності спиртового підприємства;
- розробити методичні підходи до аналізу запасів, витрат, ціноутворення на підприємствах спиртової галузі;
- запропонувати комплексну обліково-аналітичну модель інформаційного забезпечення процесів постачання, виробництва та збуту спиртового підприємства;
- встановити якісні критерії інформаційного забезпечення управління та дослідити їхню значимість для забезпечення ефективного управлінського впливу.

Об'єктом дослідження є основна діяльність підприємств спиртової промисловості України.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних і практичних питань із формування обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю спиртозаводів.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є сучасна теорія ринкової економіки, обліку, аналізу та менеджменту. У дисертації використано такі методи дослідження: теоретичного узагальнення, групування, системного і процесного підходів – для уточнення економічної сутності понять “обліково-аналітична система” та “обліково-аналітичне забезпечення”; анкетування, аналізу – при визначенні потреби управлінців у інформації; спостереження, порівняння – для вивчення стану обліково-аналітичного забезпечення на досліджуваних підприємствах; узагальнення, логічний, причинно-наслідкових зв'язків – при розробці форм первинних документів, внутрішньогосподарської звітності, графіка документообігу; моделювання – для побудови комплексної обліково-аналітичної моделі інформаційного забезпечення процесів постачання,

виробництва і збуту спиртового підприємства; анкетування й експертних оцінок – для встановлення критеріїв інформаційного забезпечення управління; економіко-математичні методи – для визначення узгодженості думок експертів.

У дисертації використані положення законодавчих та нормативно-правових актів, методичні рекомендації з планування, обліку й калькулювання собівартості спирту етилового ректифікованого та біоетанолу, праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені менеджменту, бухгалтерському обліку та аналізу, матеріали конференцій, програмні продукти з комп'ютеризації обліково-аналітичних робіт, облікова та статистична інформація про діяльність підприємств спиртової галузі.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці рекомендацій із удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління підприємствами спиртової промисловості.

Найбільш суттєвими науковими результатами дисертаційної роботи, що відрізняються науковою новизною, є такі:

вперше:

- запропоновано комплексний підхід до інформаційного забезпечення процесів постачання, виробництва та збуту продукції спиртового підприємства з розробкою обліково-аналітичної моделі, яка охоплює: бюджетне планування; формування портфеля замовлень, обговорення і затвердження договірних зобов'язань щодо придбання сировини й реалізації продукції; постачання, оприбуткування та зберігання запасів; облік і контроль витрат матеріальних, трудових, фінансових ресурсів; оприбуткування, оцінку, зберігання та відвантаження готової продукції; аналіз основної діяльності, що в цілому забезпечує своєчасність отримання даних, необхідних для прийняття управлінських рішень, координування роботи підрозділів спиртозаводів та підвищення ефективності господарювання;

удосконалено:

- форми внутрішньогосподарської звітності щодо придбання, зберігання й вибуття виробничої сировини на підприємствах спиртової промисловості, контролю її якості, реалізації спирту і спиртових продуктів за ринками збуту та за покупцями, які забезпечують узагальнення обліково-аналітичної інформації для оперативного управління фінансово-господарською діяльністю підприємств;

- організаційне забезпечення бухгалтерського обліку шляхом розроблення комплексного графіка документообігу спиртових підприємств, що підвищує дієвість контролю за рухом документів, спрямованого на своєчасне опрацювання та отримання інформації для потреб управління;

- критерії оцінки інформаційного забезпечення спиртозаводів, відповідно до яких визначальними при формуванні інформаційної системи управління та впровадженні комп'ютерних систем є: оперативність, достовірність, корисність, об'єктивність та повнота інформації;

набули подальшого розвитку:

- тлумачення поняття “обліково-аналітичне забезпечення” як сукупності облікових і аналітичних процесів, об’єднаних в обліково-аналітичну систему та спрямованих на задоволення інформаційних потреб користувачів шляхом перетворення первинної інформації в узагальнюючу згідно з визначеними цілями, нормативно-правовим, методичним, організаційним, програмним, математичним, технічним та ергономічним забезпеченнями;

- система первинних документів з обліку виробництва спирту й спиртових продуктів із урахуванням галузевих особливостей (“Акт виготовлення невідповідної продукції”, “Акт виробництва сухої зернової барди”), які сприяють удосконаленню формування, узагальнення та передачі облікової інформації;

- методичні підходи до проведення АВС-аналізу виробничих запасів при визначенні груп А-, В-, С-, аналізу беззбитковості та цінової політики на основі витрат, попиту й пропозиції для обґрунтування та прийняття раціонального рішення відповідно до господарської ситуації.

Практичне значення одержаних результатів. Висновки і практичні рекомендації, розроблені на основі результатів дослідження, спрямовані на вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення підприємств спиртової галузі України. Застосування на практиці розроблених пропозицій дасть змогу сформуванню ефективну інформаційну систему, що допоможе керівництву різних рівнів управління своєчасно отримувати необхідні дані для прийняття рішень.

Результати дослідження впроваджені в господарську діяльність підприємств спиртової галузі Тернопільської області: ДП “Борщівський спиртовий завод” (довідка № 486 від 21 липня 2008 р.), ДП “Марилівський спиртовий завод” (довідка № 293 від 22 травня 2009 р.), ДП “Зарубинський спиртовий завод” (довідка № 507/1 від 1 жовтня 2009 р.), ДП “Залозецький спиртовий завод” (довідка № 538/1 від 2 жовтня 2009 р.).

Основні положення, сформульовані у дисертаційній роботі, використовують у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету (довідка № 126-27/2404 від 26 жовтня 2009 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, розробки та пропозиції дисертаційної роботи є результатом самостійно проведених досліджень автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження доповідалися та обговорювалися на міжнародних науково-практичних конференціях: “Стратегія ресурсозберігаючого використання аграрно-економічного потенціалу на основі активізації інноваційно-інвестиційної діяльності – об’єктивна передумова інтеграції країни у Світове співтовариство” (18 травня 2007 р., м. Хоростків–Тернопіль); “Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: стан та перспективи” (29–30 листопада 2007 р., м. Київ); “Стратегія формування відкритої господарської системи в Україні” (16–17 травня 2008 р., м. Львів); “Економічний і соціальний

розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації” (21–23 лютого 2008 р., 26–27 лютого 2009 р., 25–26 лютого 2010 р., м. Тернопіль) і всеукраїнських конференціях: “Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства” (20–22 квітня 2007 р., м. Львів); “Невідкладні заходи із завершення реформування АПК і зростання його ефективності шляхом трансферу інновацій” (22 травня 2008 р., м. Хоростків); “Перспективні напрями розвитку галузей АПК і підвищення ефективності наукового забезпечення агропромислового виробництва” (23–24 вересня 2009 р., м. Тернопіль).

Публікації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 19 наукових праць загальним обсягом 4,39 друк. арк., з них особисто авторові належить 4,12 друк. арк., в тому числі 6 статей у фахових виданнях обсягом 1,73 друк. арк., 13 – в інших виданнях обсягом 2,39 друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Основний зміст роботи викладено на 185 сторінках. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел із 222 найменувань, містить 21 таблицю, 25 рисунків, 24 додатки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі “**Теоретичні основи обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом на підприємствах спиртової промисловості**” проведено економічну оцінку галузі в контексті управління господарським процесами спиртових підприємств, виокремлено групи користувачів інформації та їхні запити для обґрунтування та прийняття рішень на різних рівнях управління, обґрунтовано необхідність вдосконалення обліково-аналітичної системи як основного інформаційного базису, охарактеризовано роль обліку й аналізу в формуванні відповідних даних.

У дисертації встановлено, що значний розвиток спиртової промисловості в Україні почався із 1930-х років: обсяг виробництва спирту зростав у середньому на 15 % щорічно, а в 1980 р. було виготовлено його найбільшу кількість – 68,5 млн. дал. Криза економіки не оминула галузь: якщо в 1990–1996 рр. щорічно виробляли 43-62 млн. дал спирту, то вже з 1997 р. обсяги виробництва почали зменшуватися. Упродовж 2000–2009 рр. показники виробничої діяльності спиртових заводів були нестабільними (табл. 1).

У 2008 р. обсяг випуску спирту етилового зменшився на 12,5 % порівняно з 2007 р. В 2009 році ця тенденція зберігалася і підприємствами отримано 26,4 млн. дал спирту.

В дисертації акцентовано увагу, що ефективною фінансово-господарська діяльність підприємства буде за умови збалансування процесів постачання, виробництва та збуту: надходження сировини саме тоді, коли вона необхідна для процесу виробництва, а виробничий цикл закінчується саме тоді, коли готову продукцію відвантажують замовники. Це дало змогу виокремити основну діяльність як центральну в управлінні спиртозаводами.

**Показники виробництва та реалізації спирту етилового ДП “Укрспирт”
за 2000–2009 рр.**

№ з/п	Роки	Виробництво спирту етилового, млн. дал	Темп росту в порівнянні з попереднім роком, %	Реалізація спирту етилового			
				Всього, млн. дал	Темп росту в порівнянні з попереднім роком, %	у тому числі, млн. дал	
						Внутрішній ринок	Експорт
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2000	18,4	—	17,7	—	13,7	4,0
2	2001	24,1	131,0	19,1	107,9	14,5	4,6
3	2002	26,0	107,9	25,7	134,6	20,5	5,2
4	2003	23,5	90,4	22,4	87,2	13,6	8,8
5	2004	22,8	97,0	22,5	100,4	14,0	8,5
6	2005	28,9	126,8	30,1	133,8	20,3	9,8
7	2006	33,2	114,9	32,5	108,0	20,9	11,6
8	2007	31,3	94,3	31,4	96,6	22,2	9,2
9	2008	27,4	87,5	26,956	85,8	21,6	5,3
10	2009	26,4	96,4	27,5	102,0	22,6	4,9

Досліджено особливості фінансово-господарської діяльності підприємств спиртової промисловості, що впливають на прийняття управлінських рішень. Визначено основні напрями вдосконалення управління господарськими процесами досліджуваних підприємств і наголошено на необхідності відповідного інформаційного забезпечення.

Розв’язання проблем інформаційного забезпечення управління значною мірою визначається рівнем організації і досконалістю методики бухгалтерського обліку як системи, покликаної забезпечувати користувачів на всіх ієрархічних рівнях управління достовірною й оперативною інформацією. Обґрунтовано доцільність організації обліково-аналітичного забезпечення спиртових підприємств у підсистемах фінансового та управлінського обліку й аналізу, що взаємодіють між собою в потоці економічної інформації, залежать одна від одної та формують єдине ціле.

Обліково-аналітична система підприємства є сукупністю економічних даних та процедур стосовно їхнього перетворення, котрі відображають процес виробництва, визначають цілі й напрямки його функціонування. Із використанням системного та процесного підходів змодельована система обліково-аналітичного забезпечення управління, елементами якої є: первинна інформація про господарські факти, управління, ресурси підприємства, процеси в системі й результативна інформація (рис. 1).

Обліково-аналітичне забезпечення управління визначено автором як сукупність облікових і аналітичних процесів, об’єднаних у обліково-аналітичну систему та спрямованих на задоволення інформаційних потреб користувачів шляхом перетворення первинної інформації в узагальнюючу згідно з визначеними цілями, а також нормативно-правовим, методичним, організаційним, програмним, математичним, технічним та ергономічним забезпеченнями.

Рис. 1. Система обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством

В роботі доведено, що створення ефективної обліково-аналітичної системи на підприємстві слід починати з формулювання ключових завдань використання інформації, чіткого визначення інформаційних потреб управління, що відображають індивідуальні особливості підприємства, конкурентну ситуацію і стратегію. Обліково-аналітична інформація призначена для зацікавлених користувачів, а отже, має виконувати їхні поточні й майбутні запити. Для забезпечення зазначених вимог встановлені зовнішні та внутрішні споживачі інформаційних даних спиртового підприємства, які об'єднано в групи, що відображають п'ять рівнів управлінської ієрархії: оперативний, середній і вищий рівні менеджменту, банки та контрагенти, установи державного регулювання й контролю. Це дало змогу визначити вимоги кожної групи до складу, повноти, оперативності й форми подання інформації.

У другому розділі **“Організація та методика формування інформаційної бази управління основною діяльністю спиртозаводів”** досліджено організацію і методику обліково-аналітичного забезпечення підприємств й дано пропозиції щодо вдосконалення первинного обліку, документообігу, форм внутрішньогосподарської звітності, визначено систему аналітичних показників, що відображають стан та результативність основної діяльності підприємств.

Обліково-аналітичне забезпечення на різних підприємствах визначається специфікою їхньої діяльності, оскільки галузь, технологія, види продукції,

організаційна структура підприємства, маркетингова політика, стратегія розвитку – це ті чинники, які безпосередньо впливають на склад і обсяг інформації.

У роботі встановлено: незважаючи на те, що первинна документація є основним джерелом інформації, на підприємствах галузі й дотепер не вирішені питання реформування системи первинного обліку.

Автором наголошено на необхідності уточнення ведення обліку операцій із зерновою сировиною. З метою встановлення єдиних вимог, удосконалення нормативно-правової бази галузі та зміни її відповідно до чинного законодавства України рекомендовано ухвалити оновлену Інструкцію, що регламентувала б оформлення операцій із приймання, зберігання, відпуску та обліку зерна як сировини для переробки у спирт і спиртові продукти з використанням спеціалізованих форм первинної облікової документації і реєстрів бухгалтерського обліку.

У дисертації внесено пропозиції щодо вдосконалення форм первинних документів, які рекомендовано використовувати в обліковій практиці спиртозаводів, а саме: “Акт виготовлення невідповідної продукції”, в якому узагальнюється інформація про показники невідповідної продукції, причини та винні особи; “Акт виробництва сухої зернової барди” для обліку виготовлення збагачувача білкового кормового сухого із післяспиртової барди за стадіями технологічного процесу – упарювання і сушіння.

Документальне оформлення операцій потребує узгодженої схеми дій та процедур руху облікової інформації, тобто організації документообігу. Доведено доцільність складання на досліджуваних підприємствах графіка документообігу за процесами господарювання. Розроблений у роботі комплексний графік документообігу процесів постачання, виробництва та збуту спиртового підприємства охоплює весь перелік носіїв облікових даних, забезпечує дієвий контроль за їхнім рухом, своєчасне опрацювання й отримання інформації для потреб управління.

Незважаючи на те, що в Україні законодавчо закріплено функціонування управлінського обліку, сутність і склад внутрішньої звітності підприємств залишаються невизначеними. В зв’язку з цим обґрунтовано необхідність розроблення відповідних звітних форм із урахуванням галузевих особливостей, визначення періодичності їхнього складання і подання за призначенням.

Оскільки в структурі виробничих запасів спиртових підприємств найбільшу питому вагу займає основна сировина, процес її придбання потребує особливого управлінського контролю. Дослідження показали: звітність, що її складають на спиртозаводах нині, є недостатньою для контролю забезпечення процесу виробництва необхідними запасами. У зв’язку з цим автором розроблено “Звіт про придбання виробничої сировини на підприємствах спиртової промисловості”, що відображає виконання плану постачання зерна та меляси згідно з виробничою програмою, а також виникнення заборгованості, її вид і величину на початок та кінець звітного періоду. Складання даного звіту дає змогу своєчасно реагувати на відхилення фактичної закупівлі сировини від

планової, контролювати хід процесу погашення договірних зобов'язань щодо її постачання.

Основою забезпечення якості готової продукції є, як відомо, високоякісна сировина. Неспівпадання якісних характеристик сировини при надходженні та вибутті свідчать про недоліки у веденні складського господарства. Нині нема узагальнюючого документа, що об'єднав би якісні проби конкретної партії сировини певного постачальника. Тому в дисертації запропоновано використовувати такі форми: “Звіт про якість меляси” та “Звіт про якість зерна”. У Звітах узагальнена інформація про кількість цукро- та крохмалевмісної сировини, що надійшла за місяць із зазначенням постачальників і документів, на підставі яких оприбутковано цінності, місць їхнього зберігання. У них також зазначають результати лабораторних випробувань при надходженні та відпуску у виробництво, а саме: для меляси – це масова частка сухих речовин, реакція на бродіння, цукристість загальна й за сумою зброджуваних цукрів; для зерна – вологість, засміченість, крохмалистість (табл. 2). За умови очищення зерна від сміттєвих та зернових домішок “Звіт про якість зерна” доповнюють показниками аналізу якості після очищення із зазначенням дати та номера акта і встановленням відповідних відхилень.

Із контролем за виконанням плану постачання тісно пов'язаний вартісний оперативний облік відвантаження та реалізації продукції. Пропонована автором форма управлінської звітності “Звіт про реалізацію спирту і спиртових продуктів” забезпечує відображення інформації про виконання плану продажів у цілому по підприємству й на його внутрішньому та зовнішньому ринках зокрема, коливання прогнозованих і фактичних цін реалізації, відхилення від мінімально допустимого запасу. Ефективність збутової діяльності зростає у випадку доповнення згаданої форми “Звітом про реалізацію спирту і спиртових продуктів за покупцями”. Ведення звітності за покупцями конкретизує інформацію про виконання плану продажу кожному окремому покупцеві, її оплату, дає змогу встановити вид і розмір заборгованості на початок та кінець звітного періоду й на основі цього вживати необхідних заходів.

Автором удосконалено підходи до формування системи аналітичного забезпечення менеджменту шляхом встановлення економічних показників основної діяльності підприємств спиртової галузі, які об'єднано в групи: кон'юнктура, структура, вимоги ринку (попит, покупці, конкуренція; складське господарство, транспортування); позиція підприємства на ринку; забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами і їхнє постачання; витрати виробництва, собівартість продукції; виконання плану, динаміка виробництва й збуту продукції, ціна, валовий прибуток (збиток); оцінка діяльності відділів постачання, виробництва і збуту. Застосування в практичній діяльності спиртових заводів Тернопільщини зазначених рекомендацій дало змогу визначити необхідні дані для обґрунтування і прийняття ефективних управлінських рішень, спрямованих на досягнення максимально можливого економічного результату за рахунок економного використання наявних ресурсів.

Таблиця 2

ДП “Марилівський спиртовий завод” м. Борщів

Звіт про якість зерна за грудень 2009 р.Вид зерна кукурудза

№ з/п	Найменування постачальника	Дата оприбуткування	Прибутковий ордер, №	Кількість, від якої відібрана проба, кг	Склад, №	Ярлик, №	Аналіз якості зерна при надходженні								Дата відпуску	Мета	Вимога, №	Кількість, від якої відібрана проба, кг	Аналіз якості зерна при відпуску							
							Дата	Аналіз якості, №	Вологість		Засміченість		Крохмалистість						Дата	Аналіз якості, №	Вологість		Засміченість		Крохмалистість	
									%	кг	%	кг	%	кг							%	кг	%	кг	%	кг
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Сальдо на 1. 12. 2009 р.				279986					14,0	39198	1,0	2800	58,40	163512												
1	ВАТ “Агропромтехніка”	1	358	30122	2	12	1	18	14,0	4217	1,0	301	58,30	17561												
2	ДП “Ахо”	1	359	15113	2	14	1	19	14,0	2116	1,0	151	58,30	8811	1	вироб.	12	92710	1	75	14,00	12979	1,00	927	58,40	54143
3	ВАТ “Агропромтехніка”	2	362	31933	2	3	2	22	14,0	4471	1,0	319	58,30	18617												
4	СФГ “Кривчик”	2	363	29526	2	13	2	23	14,0	4134	1,0	295	58,30	17214	2	вироб.	13	78562	2	76	14,00	10999	1,00	786	58,40	45880
5	ВАТ “Агропромтехніка”	3	366	9749	2	7	3	26	14,0	1365	1,0	97	58,30	5684	3	вироб.	14	44524	3	77	14,00	6233	1,00	445	58,40	26002
6	СФГ “Захід”	4	369	5014	2	4	4	29	14,0	702	1,0	50	58,30	2923												
7	ВАТ “Агропромтехніка”	4	370	30339	2	23	4	30	14,0	4247	1,0	303	58,30	17688												
8	ЗАТ “Райз-Максимко”	4	371	70402	2	24	4	31	14,0	9856	1,0	704	58,30	41044												
9	ДП “Ахо”	4	372	59712	2	12	4	32	14,0	8360	1,0	597	58,30	34812	4	вироб.	16	100573	4	78	14,00	14080	1,00	1006	58,36	58693
10	ТОВ “Габен”	5	375	10261	2	11	5	35	14,0	1437	1,0	103	58,30	5982	5	вироб.	17	62685	5	79	14,00	8776	1,00	627	58,30	36545
11	ДП “Ахо”	6	376	31481	2	9	6	36	14,0	4407	1,0	315	58,30	18353	6	вироб.	18	99657	6	80	14,00	13952	1,00	997	58,30	58100
12	ДП “Ахо”	7	378	27682	2	1	7	37	14,0	3875	1,0	277	58,30	16139												
13	ТзОВ “Дружба”	7	379	12244	2	6	7	39	14,0	1714	1,0	122	58,30	7138												
14	СФГ “Кривчик”	7	380	11935	2	37	7	40	14,0	1671	1,0	119	58,30	6958	7	вироб.	19	97730	7	81	14,00	13682	1,00	977	58,30	56977
15	ДП “Ахо”	8	381	57976	2	25	8	41	14,0	8117	1,0	580	58,30	33800												
16	ТзОВ “Дружба”	8	382	37345	2	21	8	42	14,0	5228	1,0	373	58,30	21772	8	вироб.	20	98657	8	82	14,00	13812	1,00	987	58,30	57517
17	ДП “Ахо”	9	383	15957	2	18	9	44	14,0	2234	1,0	160	58,30	9303												
18	ТзОВ “Дружба”	9	384	62271	2	19	9	45	14,0	8718	1,0	623	58,30	36304	9	вироб.	21	93007	9	83	14,00	13021	1,00	930	58,30	54223
19	ТзОВ “Дружба”	10	386	93443	2	2	10	47	14,0	13082	1,0	934	58,25	54431												
20	ДП “Ахо”	10	387	16185	2	28	10	49	14,0	2266	1,0	162	58,00	9387	10	вироб.	22	67445	10	84	14,00	9442	1,00	674	58,30	39320
21	ДП “Ахо”	11	390	33310	2	10	11	51	14,0	4663	1,0	333	58,00	19320												
22	ТзОВ “Дружба”	11	392	134317	2	20	11	53	14,0	18804	1,0	1343	58,25	78240	11	вироб.	23	70966	11	85	14,00	9935	1,00	710	58,20	41302
23	ТзОВ “Дружба”	12	393	57830	2	8	12	54	14,0	8096	1,0	578	58,25	33686	12	вироб.	24	70054	12	86	14,00	9808	1,00	701	58,20	40771
															13	вироб.	25	83686	13	87	14,00	11716	1,00	837	58,25	48747
															14	вироб.	26	71638	14	88	14,00	10029	1,00	716	58,20	41693
															15	вироб.	27	32239	15	89	14,00	4513	1,00	322	58,20	18763
За місяць				884147					14,0	123781	1,0	8841	58,27	515166				1164133			14,00	162979	1,00	11641	58,29	678678
Сальдо на 1. 01. 2010 р.				0					0		0		0													

Бухгалтер з обліку виробничих запасів

Начальник виробничої лабораторії

Т. І. Гречка

О. Б. Деркач

У третьому розділі **“Напрямки вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю спиртових підприємств”** розроблено пропозиції щодо вдосконалення кількісного й якісного аналізу інформації для обґрунтування та прийняття управлінських рішень, запропоновано комплексну обліково-аналітичну модель інформаційного забезпечення процесів постачання, виробництва та збуту спиртового підприємства.

У роботі обґрунтовано необхідність проведення досліджень стосовно вибору і практичного впровадження методів для прийняття рішень у господарських процесах із урахуванням особливостей діяльності спиртових підприємств.

Рекомендовано при застосуванні АВС-аналізу матеріалів групувати виробничі запаси за питомою вагою у витратах на придбання у співвідношенні: 80 % – категорія А, 15 % – категорія В, 5 % – категорія С. В процесі дослідження було встановлено, що група А охоплює основну сировину: всі види зерна та мелясу, при закупівлі яких слід ретельно визначати розмір і періодичність замовлення, страховий запас; група В – ферментні препарати та допоміжні матеріали, для яких розмір замовлення варто визначати при їхньому повторному придбанні; група С – інші матеріали, закупівлю яких доцільно здійснювати значними партіями з періодичністю раз у півріччя.

Для підвищення ефективності закупівельної діяльності рекомендовано встановлювати пріоритети взаємодії з постачальниками на основі АВС-аналізу постачальників. Групування постачальників ДП “Марилівський спиртовий завод” м. Борщів за А-, В-, С- категоріями згідно з питомою вагою в загальному обороті на основі даних фінансового обліку дало змогу виділити тих виробників крохмалевмісної та цукровмісної сировини, на співпраці з якими варто зосередити увагу в майбутньому за умови збереження ними якості продукції.

У ході проведеного наукового пошуку з’ясовано, що для досягнення оптимального рівня матеріальних цінностей на підприємстві доцільним є визначення розміру партій сировини і матеріалів, періодичності здійснення замовлення, моделей управління запасами “мінімум-максимум” та зі заданою періодичністю поповнення запасів до встановленого рівня. Розкрито їхню сутність, визначено переваги, недоліки та доцільність застосування для груп АВС-аналізу запасів. Для прийняття рішень щодо обсягів продажу, ціни, позиціонування підприємства на ринку й вибору стратегії розвитку запропоновано використовувати бенчмаркінг витрат, аналіз беззбитковості та цінової конкуренції.

Досліджено, що моделювання як метод наукового дослідження широко використовують в обліку й аналізі. Об’єктами моделювання служать облікові й аналітичні системи, що є різновидами складних систем і характерні ознаками їхніх різновидів. Автором обґрунтовано доцільність винесення на модельний рівень обліково-аналітичної системи, моделювання якої включає елементи методу бухгалтерського обліку, що є основою для підготовчого етапу

аналітичного процесу, а також комплекс аналітичних процедур, котрі в цілому забезпечують отримання обліково-аналітичної інформації, призначеної для управління господарською діяльністю підприємства, його підрозділів і дільниць.

Обліково-аналітична модель інформаційного забезпечення спиртового підприємства – це віддзеркалення фактів господарювання, що відображаються у формі первинних і узагальнених планових, облікових, аналітичних, контрольних даних, взаємозв'язків між елементами, наявних обмежень, можливих альтернативних варіантів, котрі визначаються технологічними та організаційними особливостями виробництва, вимогами нормативно-правових актів, внутрішньою політикою спиртозаводів, організацією і методикою обліку й аналізу. Основне призначення обліково-аналітичної моделі – своєчасне прийняття відповідних рішень на основі передбачення результату певних дій.

В умовах швидкої зміни зовнішнього середовища, невизначеності поведінки постачальників, покупців, конкурентів, нестабільності законодавчої бази істотно зростає потік інформації, що потребує оперативного опрацювання. Це зумовлює створення такої системи, яка задовольняла б зростаючі інформаційні запити менеджменту, спрямовані на вирішення багатьох завдань.

У зв'язку з цим автором розроблено комплексну обліково-аналітичну модель інформаційного забезпечення процесів постачання, виробництва й збуту спиртового підприємства, використання якої забезпечує своєчасність отримання відомостей про господарські факти, оцінку альтернативних варіантів для прийняття управлінських рішень, координування роботи підрозділів спиртозаводів та підвищення ефективності господарювання. Системність і комплексність пропонованої моделі визначається тим, що вона охоплює відокремлені обліково-аналітичні моделі інформаційного забезпечення процесів постачання товарно-матеріальних цінностей, виробництва та збуту спирту й спиртових продуктів, що складаються з взаємопов'язаних блоків і є продовженням одна одної згідно із законом кругообігу господарських засобів.

Запропонована обліково-аналітична модель інформаційного забезпечення процесу постачання спиртового підприємства на основі: бюджетування, оцінки наявності матеріальних ресурсів, методів управління запасами, формування портфеля замовлень, надходження цінностей згідно із договірними зобов'язаннями, контролю за їхнім оприбуткуванням та зберіганням виконує завдання – прийняття рішень щодо своєчасного забезпечення підприємства сировиною і матеріалами необхідного асортименту й якості, оптимізацію процесу постачання за рахунок зменшення витрат на доставку цінностей, складських витрат, втрат від псування та дефіциту запасів, трансакційних витрат. Обліково-аналітична модель інформаційного забезпечення процесу виробництва (рис. 2) сприяє оперативності ухвалення рішень щодо планування і встановлення фактичних витрат на виробництво спирту й спиртових продуктів, поліпшенню контролю за їхнім оприбуткуванням та зберіганням. Обліково-аналітична модель інформаційного забезпечення процесу збуту спиртового підприємства на основі маркетингового аналізу, формування

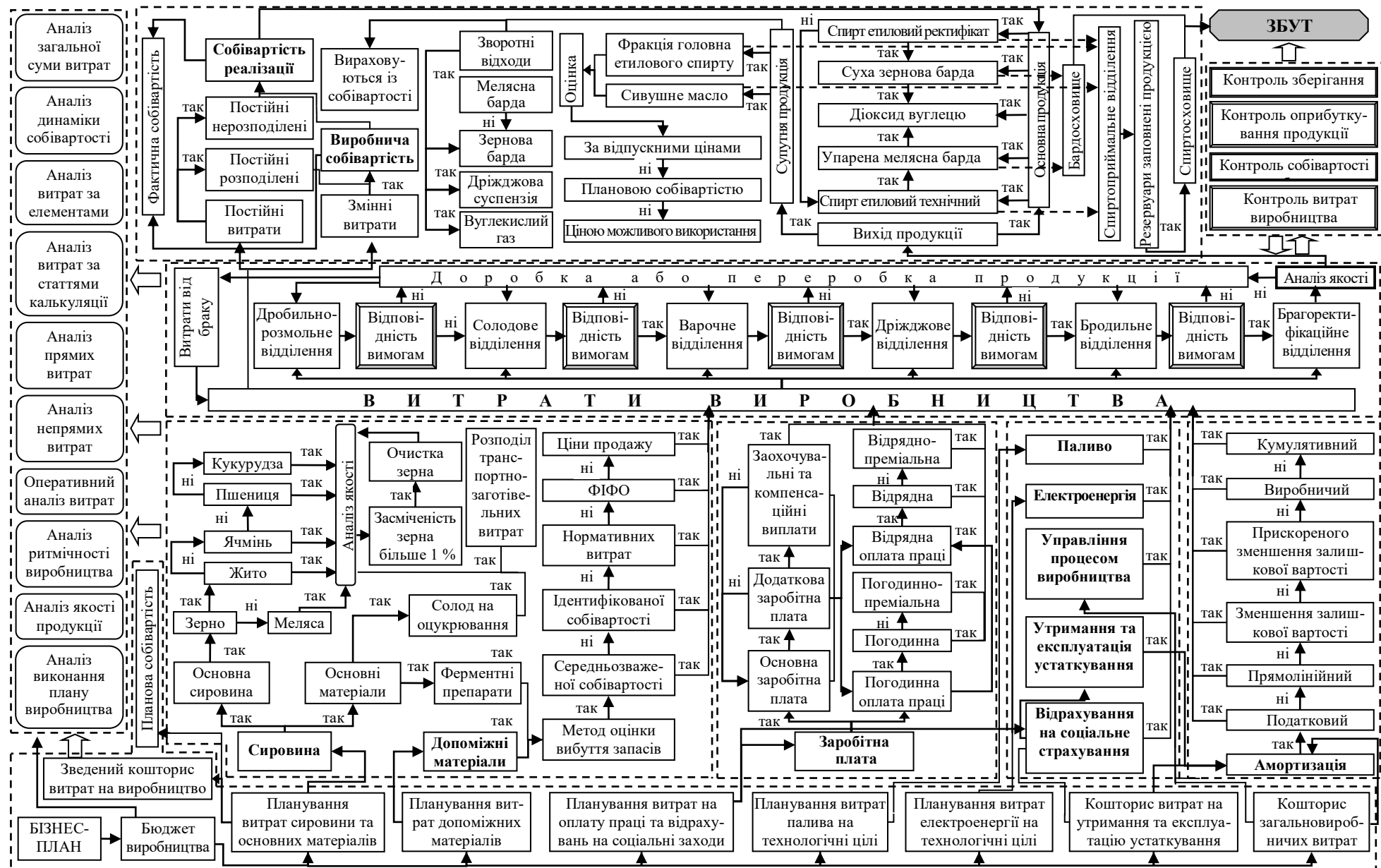

Рис. 2. Обліково-аналітична модель інформаційного забезпечення процесу виробництва спиртового підприємства

портфеля замовлень, обговорення та укладання договірних зобов'язань, відвантаження і реалізації готової продукції, аналітичних процедур спрямована на отримання максимально можливого прибутку й задоволення потреб клієнтів.

Від змістового наповнення та руху інформаційних потоків залежить успіх роботи підприємства, що, однак, визначається не тільки обсягом інформації, а й її якістю. На основі аналізу напрацювань вітчизняних і зарубіжних науковців виявлено відсутність однозначних тверджень щодо того, якою має бути управлінська інформація. Синтезуючи наукові пошуки й зважаючи на те, що основне призначення інформації – прийняття науково-обґрунтованих рішень, визначено такі вимоги до неї: доступність, адресність, оперативність, аналітичність, достовірність, корисність, порівнянність, можливість перевірки, рентабельність, об'єктивність, повнота, конфіденційність, послідовність та суттєвість.

На основі анкетування провідних фахівців спиртових підприємств Тернопільської області, котрим було запропоновано оцінити вплив зазначених критеріїв на прийняття управлінських рішень при виконанні їхніх посадових обов'язків та перевірки узгодження думок експертів за допомогою коефіцієнта конкордації Кендалла, виокремлено найважливіші з них для забезпечення ефективного управлінського впливу, а саме: оперативність, достовірність, корисність, об'єктивність та повнота. Вони є визначальними при побудові інформаційної системи управління та впровадженні комп'ютерних систем.

Висновки

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання, що полягає в розробленні рекомендацій щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємств спиртової промисловості. Отримані результати дають змогу зробити такі висновки і пропозиції.

1. Основою інформаційного забезпечення управління діяльністю підприємства є належним чином побудована обліково-аналітична система, яка становить сукупність облікової й аналітичної інформації, що сприяє прийняттю науково-обґрунтованих управлінських рішень. Основне призначення системи – оцінка кінцевого результату діяльності підприємства та центрів відповідальності в необхідні для управлінців терміни.

2. Обліково-аналітичним забезпеченням управління слід вважати сукупність облікових і аналітичних процесів, об'єднаних у обліково-аналітичну систему та спрямованих на задоволення інформаційних потреб користувачів шляхом перетворення первинної інформації в узагальнюючу згідно з визначеними цілями, нормативно-правовим, методичним, організаційним, програмним, математичним, технічним та ергономічним забезпеченнями.

3. Удосконаленню формування, узагальнення та передачі облікової інформації сприяють використання пропонованих первинних документів, що відповідають вимогам та специфіці діяльності спиртозаводів, а саме: "Акту

виготовлення невідповідної продукції”, “Акту виробництва сухої зернової барди”, а також встановлення вхідних та вихідних інформаційних потоків і шляхів передачі інформаційних даних.

4. Розроблені автором графіки документообігу процесів постачання, виробництва та збуту продукції спиртового підприємства забезпечують дієвий контроль за їхнім рухом, своєчасне опрацювання й отримання інформації для потреб управління. Зважаючи на те, що пропонований документопотік охоплює первинне відображення операцій із виробництва спирту з крохмалевмісної та цукровмісної сировини, тому він є прийнятним для використання на будь-якому підприємстві галузі.

5. Використання вдосконалених форм внутрішньогосподарської звітності – “Звіт про придбання виробничої сировини на підприємствах спиртової промисловості”, “Звіт про якість зерна”, “Звіт про якість меляси”, “Звіт про реалізацію спирту і спиртових продуктів”, “Звіт про реалізацію спирту і спиртових продуктів за покупцями” сприяє своєчасній оцінці фактичних результатів, їхніх відхилень від заданих цілей, встановлення наявних недоліків, підвищення ефективності господарювання за рахунок злагодженої роботи підрозділів підприємства і зростання оперативності управлінського впливу.

6. Розроблені автором обліково-аналітичні моделі інформаційного забезпечення процесів постачання, виробництва та збуту спиртового підприємства дають змогу на основі отриманих відповідних відомостей визначити варіанти майбутніх подій і оцінити можливі наслідки прийняття альтернативних рішень. Обліково-аналітична модель інформаційного забезпечення процесу постачання спиртового підприємства виконує завдання – прийняття рішень щодо своєчасного забезпечення сировиною й матеріалами необхідного асортименту і якості, контролю за надходженням та зберіганням запасів, оптимізації витрат процесу постачання за рахунок зменшення витрат на доставку цінностей, складських витрат, втрат від псування і дефіциту запасів, транзакційних витрат. Обліково-аналітична модель інформаційного забезпечення процесу виробництва сприяє оперативності ухвалення рішень щодо планування і встановлення фактичних витрат на виробництво спирту й спиртових продуктів, поліпшенню контролю за їх оприбуткуванням і зберіганням. Обліково-аналітична модель інформаційного забезпечення процесу збуту спрямована на отримання максимально можливого прибутку й задоволення потреб клієнтів.

7. Методи управління окремими об’єктами залежать від галузевих особливостей, внаслідок чого для кожного з них вони індивідуальні. Визначено найдоцільніші в конкретних господарських ситуаціях і запропоновано практичні рекомендації щодо їхнього застосування на спиртових підприємствах. Також рекомендовано використовувати методи ABC- та XYZ-аналізу, оптимального розміру і періодичності замовлення, систем “мінімум–максимум” та зі заданою періодичністю поповнення запасів до встановленого рівня для вдосконалення управління запасами; бенчмаркінгу, CVP-аналізу, аналізу

цінової політики – для управління витратами, ціною та прибутком. Доведено, що при застосуванні АВС-аналізу матеріалів виробничі запаси спиртових заводів за питомою вагою у витратах на придбання найдоцільніше згрупувати у співвідношенні: 80 % – категорія А, 15 % – категорія В, 5 % – категорія С.

8. Ґрунтуючись на першочерговому призначенні управлінської інформації – прийняття ефективних і науково-обґрунтованих рішень, встановлено вимоги до управлінської інформації, а саме: доступність, адресність, оперативність, аналітичність, достовірність, корисність, порівнянність, можливість перевірки, рентабельність, об'єктивність, повнота, конфіденційність, послідовність та суттєвість. Найважливішими критеріями, яким має відповідати інформація для забезпечення ефективного управлінського впливу і які визначальні при побудові інформаційної системи управління та впровадженні комп'ютерних систем є: оперативність, достовірність, корисність, об'єктивність і повнота.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Юзва Р. П. Аналіз виробництва і реалізації продукції / Р. П. Юзва // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка : Серія: економіка. – 2005. – № 19. – С. 245–247.
 2. Юзва Р. П. До питання класифікації витрат виробництва в системі управління підприємством / Р. П. Юзва // Культура народів Причорномор'я : научний журнал Таврического національного університета имени В. И. Вернадского : Экономика. – 2007. – № 103. – С. 179–182.
 3. Юзва Р. П. Теоретичні аспекти управління витратами / Р. П. Юзва // Вісник Хмельницького національного університету : Економічні науки. Т. 1. – 2007. – № 6. – С. 244–248.
 4. Юзва Р. П. Обліково-аналітична система – інформаційне забезпечення управління підприємством / Р. П. Юзва // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 11–12 (32–33). – С. 90–94.
 5. Олійник В. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління збутовою діяльністю / В. М. Олійник, Р. П. Юзва // Інноваційна економіка : всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2009. – № 1 (11). – С. 179–182.
- Особистий внесок : встановлено та охарактеризовано елементи інформаційного забезпечення управління збутом.
6. Юзва Р. П. Моделювання в системі обліку, аналізу та аудиту / Р. П. Юзва // Інноваційна економіка : всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2009. – № 2 (12). – С. 168–171.

В інших наукових виданнях:

7. Юзва Р. П. Витрати виробництва: економічний зміст, класифікація та оцінка / Р. П. Юзва // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль : науковий журнал ТАНГ; за ред. І. Д. Фаріона. – Тернопіль : Економічна думка, 2003. –

Випуск 8. – С. 211–225.

8. Юзва Р. П. Аналіз собівартості продукції на переробному підприємстві / Р. П. Юзва // Проблеми пореформеного розвитку АПВ та основні напрями їх розв'язання : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 17–18 травня 2005 р.). – Тернопіль–Хоростків : ТІ АПВ УААН, 2005. – С. 312–317.

9. Юзва Р. П. Організація і методика аудиту витрат на виробництво готової продукції / Р. П. Юзва // Економіка України: шлях трансформації до ринкового середовища : матеріали науково-практичної конференції (Тернопіль : Галицький інститут ім. В. Чорновола, 8 грудня 2005 р.). – Тернопіль, 2005. – С. 172–176.

10. Юзва Р. П. Облік загальновиробничих витрат на підприємствах спиртової промисловості / Р. П. Юзва, Ю. Є. Горішна // Становлення та розвиток обліку, контролю та аналізу в Україні : тези доповідей Міжнародної наукової конференції (Київ, 16–17 березня 2006 р.). – К. : КНЕУ, 2006. – С. 473–478.

Особистий внесок : розкрито особливості обліку і розподілу загальновиробничих витрат на підприємствах спиртової промисловості.

11. Юзва Р. П. Система “Стандарт-кост” : особливості обліку витрат і калькулювання собівартості / Р. П. Юзва // Організаційно-економічні інструменти розвитку інтеграційних процесів в агропромисловому виробництві : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 18–19 травня 2006 р.), Ч. 2. – Тернопіль : ТДЕУ, ТІ АПВ УААН, 2006. – С. 288–293.

12. Юзва Р. П. Формування обліково-аналітичної бази забезпечення управління витратами підприємства / Р. П. Юзва // Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства : тези доповідей науково-практичної конференції (Львів, 20–22 квітня 2007 р.). – Львів : Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2007. – С. 246–247.

13. Юзва Р. П. Особливості обліку матеріальних витрат на підприємствах спиртової промисловості / Р. П. Юзва // Стратегія ресурсозберігаючого використання аграрно-економічного потенціалу на основі активізації інноваційно-інвестиційної діяльності – об'єктивна передумова інтеграції країни в Світове співтовариство : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 18 травня 2007 р.), Ч. 2. – Тернопіль : ТНЕУ, 2007. – С. 183–185.

14. Юзва Р. П. Прийняття управлінських рішень на основі даних обліку / Р. П. Юзва // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність і тенденції глобалізації : збірник тез доповідей П'ятої ювілейної міжнародної науково-практичної конференції молодих учених (Тернопіль, 21–23 лютого 2008 р.), Ч. 2. – Тернопіль : Економічна думка, 2008. – С. 527–528.

15. Юзва Р. П. Управлінський облік в системі раціонального та ефективного управління запасами / Р. П. Юзва // Стратегія формування відкритої господарської системи в Україні : матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції (Львів, 16–17 травня 2008 р.). – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – С. 395–397.

16. Юзва Р. П. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку спиртової промисловості / Р. П. Юзва // Невідкладні заходи із завершення реформування

АПК і зростання його ефективності шляхом трансферу інновацій : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 22 травня 2008 р.), Ч. 2. – Тернопіль : ТІ АПВ УААН, 2008. – С. 246–249.

17. Юзва Р. П. Управлінський облік в системі управління підприємством / Р. П. Юзва // Облік і контроль на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 10–11 жовтня 2008 р.), Ч. I. / відповід. за випуск М. М. Коцупатрий. – К. : КНЕУ, 2008. – С. 219–221.

18. Юзва Р. П. Сутність та умови застосування нових методів управління витратами / Р. П. Юзва // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації : збірник тез доповідей Шостої міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (Тернопіль, 26–27 лютого 2009 р.), Ч. 2. – Тернопіль : Економічна думка, 2009. – С. 447–449.

19. Юзва Р. П. Удосконалення управлінської звітності підприємств спиртової промисловості / Р. П. Юзва // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації : збірник тез доповідей Сьомої міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (Тернопіль, 25–26 лютого 2010 р.), Ч. 1. – Тернопіль : ТНЕУ, Економічна думка, 2010. – С. 399–400.

АНОТАЦІЯ

Юзва Р. П. Обліково-аналітичне забезпечення управління діяльністю підприємств спиртової промисловості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2011.

У дисертації проведено дослідження теоретичних, методичних та практичних питань обліково-аналітичного забезпечення управління основною діяльністю підприємств спиртової галузі.

Розроблено рекомендації щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку на спиртозаводах у формі комплексного графіка документообігу. Запропоновано форми внутрішньогосподарської звітності щодо придбання виробничої сировини, контролю її якості, реалізації спирту й спиртових продуктів за ринками збуту й за покупцями.

Удосконалено методичні підходи до аналізу інформації управління запасами, витратами, ціноутворенням. Розроблено комплексну обліково-аналітичну модель інформаційного забезпечення процесів постачання, виробництва та збуту спиртового підприємства. Встановлено якісні критерії інформації та досліджено їхню значимість для забезпечення ефективного управлінського впливу.

Ключові слова: інформація, обліково-аналітичне забезпечення, обліково-аналітична система, господарські процеси, графік документообігу, внутрішня звітність, обліково-аналітична модель.

АННОТАЦИЯ

Юзва Р. П. Учетно-аналитическое обеспечение управления деятельностью предприятий спиртовой промышленности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Тернопольский национальный экономический университет, Тернополь, 2011.

Диссертационная работа посвящена исследованию теоретических, методических и практических основ учетно-аналитического обеспечения управления основной деятельностью предприятий спиртовой отрасли.

Раскрыты теоретические основы учетно-аналитического обеспечения производственного менеджмента. Сформулировано определение понятий “учетно-аналитическая система” и “учетно-аналитическое обеспечение”. Дана экономическая оценка состояния отрасли в контексте управления хозяйственными процессами спиртовых предприятий. Определены пользователи информации разных уровней управленческой иерархии предприятий спиртовой отрасли, их запросы для обоснования и принятия решений. Обосновано потребность усовершенствования учетно-аналитической системы как основного информационного базиса, установлены роль учета и анализа в формировании соответствующих данных.

Усовершенствованы методические подходы к формированию, обобщению и передачи учетной информации для управления процессами снабжения, производства и сбыта продукции, путем определения первичных документов, которые отвечают требованиям и специфике деятельности спиртовых заводов. Разработаны формы первичных документов, которые предложено использовать в учетной практике спиртовых предприятий, а именно: “Акт изготовления несоответствующей продукции”, “Акт производства сухой зерновой барды”. Установлены входящие и исходящие информационные потоки, каналы передачи информационных данных.

Разработан комплексный график документооборота процессов снабжения, производства и сбыта продукции спиртового предприятия, который обеспечивает действенный контроль движения документов, своевременную переработку и получение информации для управления.

Усовершенствованы формы внутривозвратной отчетности относительно приобретения, хранения, отпуска производственного сырья на предприятиях отрасли, контроля ее качества, реализации спирта и спиртовых продуктов за рынками сбыта и за покупателями, которые обеспечивают обобщение учетно-аналитической информации для оперативного управления финансово-хозяйственной деятельностью.

Разработана комплексная учетно-аналитическая модель информационного обеспечения процессов снабжения, производства и сбыта спиртового предприятия, которая охватывает: бюджетное планирование; формирование портфеля заказов, обсуждения и утверждения договорных обязательств

относительно приобретения сырья и реализации продукции; снабжение и хранение запасов; учет и контроль расходов материальных, трудовых, финансовых ресурсов; оценку, хранение и отгрузку готовой продукции; анализ основной деятельности, которая в целом обеспечивает своевременность получения данных, необходимых для принятия управленческих решений, координирования работы отделов спиртовых заводов и повышения эффективности производственной деятельности.

Усовершенствованы методические подходы к проведению ABC-анализа производственных запасов при определении А-, В-, С- групп, анализа безубыточности и ценовой политики при установлении оптимальной цены на основе затрат, спроса, конкуренции для обоснования и принятия рационального, оптимального за расходами и соответствующего хозяйственной ситуации решения.

Установлены качественные критерии информационного обеспечения управления. Исследовано, что определяющими при формировании информационной системы управления спиртовых предприятий и внедрении компьютерных систем являются: оперативность, достоверность, полезность, объективность и полнота информации.

Ключевые слова: информация, учетно-аналитическое обеспечение, учетно-аналитическая система, хозяйственные процессы, график документооборота, внутренняя отчетность, учетно-аналитическая модель.

ANNOTATION

Yuzva R. P. The accounting-analytic supply of the managing enterprising of the alcohol industry. Manuscript.

The dissertation on getting of a scientific degree of the candidate of economic sciences from a speciality 08.00.09 – accounting, analysis and audit (on the types of economic activity). – Ternopil National Economic University, Ternopil, 2011.

The theoretical methodic and practical regulations of the improvement of the accounting-analytic supply of the managing enterprising of the alcohol industry are investigated in the dissertation.

The recommendations for the retrofit of accounting organization at the grain distillery enterprises as a form of proposed complex document circulation chart are carried out.

Methodic approaches to the analysis of the assets, costs as well as price setting information are improved. The complex accounting and analytic model of the information affordances for the processes of supplies, as well as producing and sales and distribution is elaborated.

The quality criteria of the management information supply are found out and their importance for the effective managing influence affordance is ascertained.

Key words: information, accounting-analytic supply, accounting-analytic system, enterprising processes, document circulation chart, intra-account reporting, accounting-analytic model.

Підписано до друку 21.02.2011 р.
Формат 60х90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Ум. друк. арк. 0,9. Зам № А002-11. Тираж 130 прим.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.

Віддруковано у видавництві ТНЕУ
46020 Тернопіль, вул. Львівська, 11
тел. (0352) 47-58-72

